

Rhaglen TAR: Bwletin Ymchwil

Rhifyn 9: Mai 2024

Croeso i fwletin ymchwil y Rhaglen TAR. Os ydych chi / eich lleoliad yn ymgymryd ag unrhyw ymchwil/ymholiadau, byddem yn croesawu'r cyfle i rannu hyn gyda'r Bartneriaeth. Os hoffech wybod mwy am unrhyw un o'r eitemau sydd wedi'u cynnwys yn y bwletinau hyn, cysylltwch ag Alison Glover (alison.glover@open.ac.uk).

Yn y rhifyn hwn .....

Dull ysgol gyfan o ymdrin ag iechyd meddwl: Gwerthusiad o'r dull hwn gydag amrywiaeth o randdeiliaid o iechyd ac addysg.

Ieithoedd Tramor Modern ar gyfer TGAU: Astudiaeth yn archwilio'r ffactorau sy'n dylanwadu ar ddewis neu beidio â dewis astudio iaith dramor fodern ar gyfer TGAU.

Swigod Blwyddyn 7 i gefnogi'r pontio: Grwpiau yn yr ysgol i greu amgylchedd sy'n fwy cydnaws â phrofiad ysgol gynradd plant.

Iaith
Gymraeg

Amlygiad y Gymraeg a'r cartref: Archwilio'r cysylltiadau rhwng amlygiad iaith gartref a chyfraddau defnydd iaith.

Gweithgareddau ymchwil partneriaeth: Pecyn cymorth i gefnogi'r rhai sy'n trosglwyddo i'w hymchwil ANG a'r cwricwlwm i Gymru.

Dull ysgol gyfan o ymdrin ag iechyd meddwl

*'... Sut mae rhywun yn cael ei groesawu pan maen
nhw'n dod trwy'r drws, yr iaith, yw popeth, onid e?
Mae'n ymwneud â'r ffordd y mae'r ysgol yn edrych, pa
mor groesawgar ydyw ...'*

Gall ymyrraeth gynnar i gefnogi iechyd meddwl a lles plant fod o fudd o ran atal problemau iechyd meddwl rhag gwaethygu yn ddiweddarach mewn bywyd. Gall cynnwys pawb sy'n rhan o'r system ysgolion i greu a chynnal amgylchedd cefnogol lle mae iechyd yn cael ei flaenoriaethu fod yn effeithiol. Roedd yr ymchwil hon yn archwilio barn rhanddeiliaid fel rhan o werthusiad o ddull ysgol gyfan. Cwblhawyd grwpiau ffocws a chyfweliadau gyda 28 o randdeiliaid o'r sectorau iechyd ac addysg, yn ogystal â rhieni, i archwilio sut y gallai dull ysgol gyfan weithredu ac i nodi unrhyw rwystrau a hwyluswyr i'w gweithredu. Mae'r canfyddiadau'n awgrymu y gallai'r pwysau presennol ar ysgolion effeithio ar weithredu, gydag amser staff ysgolion yn wael a llawer yn profi eu heriau lles meddyliol eu hunain. Gellir cefnogi gweithredu gan ganllawiau ar lefelau lleol a chenedlaethol, cyllid ar gyfer amser a hyfforddiant staff a chyfranogiad rhanddeiliaid ar bob cam. Mae angen monitro a gwerthuso hirdymor hefyd i ddeall newidiadau i'r system.

Brown, R., Van Godwin, J., Edwards, A., Burdon, M. a Moore, G. (2023) A qualitative exploration of stakeholder perspectives on the implementation of a whole school approach to mental health and emotional well-being in Wales, *Health Education Research*, 38(3), pp. 241-253. doi: <https://doi.org/10.1093/her/cyad002>.

leithoedd Tramor Modern ar gyfer TGAU

'Cymerais Sbaeneg ond doedd dim digon yn y grŵp.'

Mae'r ymchwili hon yn nodi ffactorau sy'n dylanwadu ar ddisgyblion wrth ddewis, neu beidio â dewis, i astudio iaith dramor fodern (IDF) ar gyfer TGAU. Defnyddiwyd holiaduron gyda 860 o ddisgyblion o 10 ysgol uwchradd. Rhwystrau ar lefel ysgol; Canfuwyd bod blychau dewis a chysiau nad oeddent yn rhedeg, yn ffactorau allweddol. Roedd y canfyddiad bod y pwnc yn anodd hefyd yn atal disgyblion rhag dewis ITM ar gyfer TGAU. Dadleuir bod angen ymyrraeth i wydroi'r gostyngiad yn y niferoedd sy'n dewis astudio ITM ar gyfer TGAU. Cynigir argymhellion ar ffyrdd o gynyddu niferoedd, gan gynnwys dewis pynciau opsiwn ym Mlwyddyn 8, gosod dosbarthiadau ITM a'r angen am fwy o gynllunio er mwyn i ddisgyblion lwyddo i ddysgu iaith dramor. Mae goblygiadau i'r Cwricwlwm i Gymru a'r dulliau amlieithog ac amlieithog a gyflwynir ynddo i "danio chwilfrydedd a brwdfrydedd dysgwyr".

Jones, D. (2023) Dewis iaith Dramor Modern fel pwnc TGAU – a oes dewis? Y blychau opsiwn a ffactorau eraill, *Cylchgrawn Addysg Cymru*, 25(2), pp. 63–88, <https://doi.org/10.16922/wje.25.2.4eng>.

Swigod Blwyddyn 7 i gefnogi'r pontio

'... sesiwn ymsefydlu ar gyfer carfan gyfan Blwyddyn 7 i weithgareddau ysgol gyfan, [...] a systemau cyfeillio, lle rhoddir cyfaill i ddisgyblion Blwyddyn 7 mewn grŵp blwyddyn hŷn.'

Mae'r papur hwn yn archwilio manteision mathau newydd o grwpiau yn yr ysgol i blant sy'n symud o'r ysgol gynradd i'r ysgol uwchradd yn ystod pandemig COVID-19 yn Lloegr. Cysylltodd yr astudiaeth â mwy na 400 o fyfyrwyr ac athrawon gan ddefnyddio holiaduron a chyfweiliadau dros dair rownd ar wahân. Canfuwyd bod mesurau amddiffynol i gyfyngu ar COVID-19 er bod 'swigod' grŵp blwyddyn yn creu amgylchedd sy'n fwy cyd-fynd â phrofiad ysgol gynradd blaenorol plant. Llwyddodd yr arbrawf naturiol hwn i hwyluso'r broses o bontio trwy ddarparu gwell gohebiaeth ag anghenion datblygiadol myfyrwyr, yn enwedig i'r rhai ar drothwy glasoed. Argymhellir bod strwythurau corfforol, gweinyddol ac addysgol ysgolion yn cael eu hail-ymweld ar gyfer y grŵp oedran hwn.

Saville, K., Leaton Gray, S., Perryman, J, a Hargreaves E. (2023) Creating year 7 bubbles to support primary to secondary school transition: a positive pandemic outcome? *Education 3-13*, doi: 10.1080/03004279.2023.2186977.

Iaith Gymraeg

Amlygiad y Gymraeg a'r cartref

'Mae amlygu iaith, yn enwedig i iaith leiafrifol, yn allweddol i gaffaeliad llwyddiannus disgyblion o'r iaith honno'

Archwilir y cysylltiadau posibl rhwng amlygiad iaith gartref, cyfraddau hunan-gofnodedig o ddefnydd iaith yn gyffredinol, a defnydd iaith gyda ffrindiau – a pherfformiad dwyieithog ar brofion geirfa yn y Gymraeg a'r Saesneg gyda 142 o gyfranogwyr glasoed o ysgolion uwchradd cyfrwng Cymraeg. Datgelodd y canlyniadau berfformiad tebyg ar draws ymatebion y cyfranogwyr mewn perthynas â gwybodaeth am eirfa Saesneg, waeth beth fo'r Gymraeg a/neu'r Saesneg yn gyffredinol a gyda ffrindiau, ond roedd gwybodaeth am y cysylltiadau rhwng geiriau yn Gymraeg yn gysylltiedig ag amlygiad iaith gartref a chyfraddau defnydd iaith. Mae'r canlyniadau'n dangos nad yw mynychu addysg cyfrwng Cymraeg yn ddigon i sicrhau bod unigolion lle Gymraeg yw'r ail iaith, sy'n cael eu codi mewn cartrefi di-Gymraeg sy'n mynychu ysgolion cyfrwng Cymraeg yn cyflawni eu potensial llawn yn y Gymraeg.

Binks, H.L. a Thomas, E.M. (2023) Welsh–English bilingual adolescents' performance on verbal analogy and verbal classification tasks: the role of language exposure and use on vocabulary knowledge, *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*, <https://doi.org/10.1080/13670050.2023.2236278>.

Gweithgareddau ymchwil Partneriaeth AGA y Brifysgol Agored

Mae athrawon Ysgol Nantgwyn yn cwblhau pecyn cymorth i gefnogi'r rhai sy'n trosglwyddo i'w blwyddyn ANG. Roedd saith athro a gymerodd ran fel cyfranogwyr-ymchwilyr yn myfyrio ar ymarfer ac yn archwilio agweddau fel ymddygiad a pherthnasoedd, asesu ar gyfer dysgu a Chymraeg. Ariannwyd y gwaith hwn gan Consortiwm Canolbarth y De a bydd yr adnodd ar gael yn fuan ar Hwb. Bydd aelodau o'r tîm TAR a rhai ysgolion partner yn cyfrannu at werthusiad ffurfiannol Cwricwlwm Cymru dros y blynyddoedd nesaf. Gwahoddiwyd pob ysgol ledled Cymru i wirfoddoli i gefnogi'r ymchwil pwysig hwn.

Cyrsiau/adnoddau'r Brifysgol Agored am ddim

Course

Supporting children's mental health and wellbeing

Free statement of participation on completion

Mae gan Open Learn Create ystod eang cyfleoedd dysgu am ddim Ar gael i bawb.

Course

Gender equality in STEM

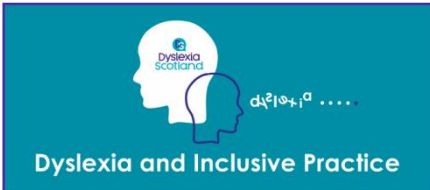
Free statement of participation on completion

Course

Introduction to Dyslexia and Inclusive Practice

Free statement of participation on completion

Podlediadau wythnosol o Impact School Improvement: www.impact.wales

Trafodwyd llawer o wahanol themâu e.e. Dilyniant yn CiG; dysgu dwfn; gwydnwch mewn dysgu; Cau'r bwloch anfantais .....

Cliciwch yma i gofrestru i fynychu ein dathliad o ymchwil ar draws y Bartneriaeth ar **Dydd Gwener 21 Mehefin 2024** (9.30am–12.30pm).

Cyflwynir prif araith y gynhadledd gan Yr Athro Mererid Hopwood, a bydd athrawon dan hyfforddiant a staff ysgolion partner yn cyflwyno eu hastudiaethau graddfa fach a'u hymchwiliadau ysgol.

Bydd y rhaglen lawn ar gael yn fuan.